

BÁCSMEGYEI NAPLÓ.

POLITIKAI NAPILAP.

Előfizetési árak:
 Helyben: egész évre 16 kor. félévre 8 kor,
 negyed évre 4 kor. Vidékre: egész évre 20 kor.
 félévre 10 kor. negyed évre 5 kor.
 Egyes szám ára: 6 fillér.

Megjelenik naponként reggel, kivéve hétfőn.
 Laptulajdonosok és főszerkesztők:
JANIGA JÁNOS dr. és VOJNICH GYULA dr.

Szerkesztőség:
 Kossuth-u. 12. sz., Manojlovits ház. Telefon sz. 11
Kiadóhivatal:
 HEUMANN MÓR könyvkereskedése, Szabadkán.
 Telefon sz. 85.

A habsburgház jövője.

Irta: Kovács János.

I.

Nemzetek, országok sorsa oly szoros összefüggésben vannak uralkodóik sorsával, hogy ezt külön választani nem lehet. Boldog az az ország, az a nemzet, a melynek érdekei uralkodója érdekeivel azonosak és szerencsétlen ahol az érdekek ellentétesek.

A nemzet és uralkodója közötti érdekazonosság a belső békesség alapja, mely erőssé teszi a nemzetet az esetleges külső ellenséggel szemben is, míg az ellentétes érdekek rendszerint belső zavargásokra, testvérháborúra vezetnek.

Csodálatos, hogy még a civilizált államokban is alig jutott érvényre ama demokratikus elv, hogy nem a nemzet van az uralkodóért, hanem az uralkodó a nemzetért. Egy uralkodót családjával, házával együtt kitörölheti a jövő történelméből saját nemzetének akarata, vagy

a külső ellenség, míg egy nemzetet csak önrendelkezési jogától lehet megfosztani, de nemzeti önrendelkezési joga feltámasztásának reményétől soha.

Nemzet és uralkodója közötti ezen szoros érdek kapcsolatból kifolyólag nem lehet közömbös egyetlen egy nemzetre nézve sem az uralkodásra hivatottak nevelése. De ha más nemzeteknél, melyeknek nemzeti uralkodójuk van, ahol tehát ugyszólván ki van zárva annak még a lehetősége is, hogy az uralkodásra majdan hivatottak nevelése a nemzet érdekeivel ellentétes irányban történhetnék, — a nevelésbe való beavatkozás felesleges lehet de nem úgy nálunk, ahol az uralkodó két ellentétes érdekű állam érdeke közötti egyensúly fentartására hivatott.

Azt megértjük, hogy a Habsburg ház addig, míg a büszke spanyol és német császári koronának pávatolla diszitette homlokát, míg a szép Itália, az osztrák tartományok a nagyhangzú római császárság ősi titulását biztosították, — a

széreny, a szegény és sokat szenvedett magyar nemzet koronáját alig vette figyelembe. De a páva toll lehullott, s maradt csak egy Austria, amely egységes, és történelmi multtal bíró soha sem volt, és egy Magyarország, amely jövőjét történelmi, multjára, — dicsőséges multjára egységes nemzeti akaratra alapítja.

1848. és 1859. után 1866-ban dőlt el a Habsburg ház sorsa. Ha addig Magyarország nélkülözhető volt, 1866. után az uralkodóház beláthatta, hogy a dinastiának egyedüli szilárd támasza Magyarország maradt.

Hazánk bölcse Deák Ferencz 1867-ben megépítette az arany hidat, amelyen a Habsburg ház a kissé szűk, de boldog otthonba, Magyarországra a multak keserves emlékein keresztül is bevonulhat. Deák összes alkotása egy bölcs próféta jövőmondása, ujjmutatása, alkotásából csak a vak nem bírja kiolvasni, hogy azokban már számolt a szerteúlló Ausztriával. Mi már látjuk a kemény sziklá-

A kivándorlók.

— Irta: Lukácsy István. —

II.

Az idegenben.

Az »Alligator« utasait keserves, tiznapos hányódás után Braziliának kiégett partu városkájában tette ki. Azután füttyült s tovább surrant a nagy vizen, még nyomot sem hagyott maga után. Ők pedig a parton maradtak. Igazán nem tudták, hová-merre menjenek. Vezetőjük, ki idáig elcsalta őket, egyszerre eltűnt; mintha csak a föld vagy a kék habok nyelték volna el.

Hát hol vannak azok a gyönyörű földek, hullámozó vetések, szép épületek, dus gyümölcsösök, kövér jószágok?!

A partról elindultak s mentek a merre a szemök látott. De az a tündér ország, melyet oly lázasan kerestek, mindig tovább és tovább húzódtott vissza a végtelen pusztaságban. Ekkor azután egy borzasztó gyanu vert gyökeret szívökben. Hátha félrevezették őket, mint ahogy azt elhagyott szülőföldjük öreg lelkésze és jegyzője jósolta nekik. Az a hajózási társaság csillogó ígéreteivel csak csalogatta őket, hogy legyen szállítási anyag s a gyönyörű buza-termő vidék merő csalás és hazugság. Erre feljajdultak, mint az üzött vad, mikor fegyver találja. Kis batyujokból elfogyott az élelmiszer, vizet nem találtak,

hogy enyhíthették volna égő ajkaikat, a nap forróságától áttüzesedett kő pedig égette őket, mintha sütökemenczébe volnának.

— Istenem, Istenem, sóhajtott fel Fodor András, mikor ott a sivatagban két elhunyt honfitársunknak sirt ástak, miért hagytál el ennyire. S mintha feleletet hallott volna visszhangozni gyötrődött lelke mélységéből: Mert elhagytátok hazátokat.

A kivándorlók nagy csapata széttüzlött. Mint mikor az őszi hideg szél szétkergeti a fáról lehulló sárga leveleket, úgy üzte őket is szét sorsuk messze egymástól a szélrózsa minden irányában. Mint a hőség felperzselt lábuk alatt a füvet meg a virágokat, akként égette ki ez a nyomoruságos állapot szívükből a nemesebb érzéseket: többé nem szerették egymást, mert mindegyik a másik szeméből csak szemrehányást olvasott ki, az idecsábításért.

Fodor András szive egészen megtelt keserűséggel. Sokszor azon volt, hogy véget vet nyomoruságos életének, de ekkor tekintete Juliskára esett, erre a némán szenvedő kedves gyermekre, s ellágyult. Durva szívében, melyet a megpróbáltatások kővé keményítettek számalmat érzett leánya iránt, s nem vitte rá lelke, hogy magára hagyja az idegenben, a nagy pusztaság közepén.

Találtak egy kávé ültetvényt, ahol munkába fogadták őket. Ha ötven liter kávé

szedtek kaptak egy koronát. Gunyhójuk ott volt az ültetvény szélén, nádból összetákolva Munkástársai közt kevés volt a magyar: jobbára négerek voltak, akiknek sötét arcából még sötétebb szempár villogott elő. Felügyelőjük meg egy durva spanyol, aki végig korbácsolta a lustákat. Fodor András uram sehogyse tudta magát beleélni ebbe a környezetbe.

— Nem így van az, leányom, Magyarországon. Ott nem verik a munkást, ha nem dolgozik, legfőleg elbocsátják.

— Hátha egyszer kendet fogja megütni? ... szólott halkán Juliska.

Atyja arca e szóra egészen elhalaványodott. Hát még ez is megtörténhetik? ezért vándorolt ő ki, hogy itt verjék, mint az igazvonó barmot, azért a száraz kenyérért, amit munkájával épen, hogy csak megkeres?! Veríték lepte el e borzasztó gondolatnál; büszke magyar lelke egészen forrongásba jött. Egyik pillanatban ököbe szoritott kezét dacosan emelte föl, azután erőltlenül hullott az vissza.

— Biz' az meg is történhetik, lányom. Felugrott, hatalmas teste kiegyenesedett, mint a nyárfa, fogait csikorgatta s úgy dörmögte: — De akkor Isten legyen irgalmas mindannyiunknak.

Szegény ember! mily hamar megbánta, hogy ennyire elragadta az indulat leánya

nak hitt köveken a repedéseket, melyek csak erős rázkódtatást várnak, hogy szerete omoljanak.

A campanillét összeomlás ellen könnyebben meglehetett volna óvni, mint Ausztriát.

És ki ennek az oka?

Isten és emberek előtt nyíltan kinyilatkoztatjuk, hogy Ausztria széttölése a Habsburg dinasztia megcsontosodott ferde felfogásán kívül az összes 1867-től fennállott magyar kormányok okai.

Nem nagy profétai ihlet kell ahhoz, hogy Ausztria, Magyarország és a Habsburg ház jövőjét megjósoljuk; egy kis logikus gondolkodás és az emberi természet ismerete rá vezetik az embert.

Áldott lelkü jó uralkodónk egyetlen fia, reménye, büszkesége 1889. január 30-án Bécs mellett Meyerlingben még ma is ismeretlen módon szerencsőtlen véget ért, s e gyászos eset megpecsételte úgy Ausztria, mint Magyarország, de leginkább a Habsburg ház sorsát.

Rudolf trónörökösben méltán vetette az egész magyar nemzet bizalmát egy szebb, jobb jövő iránt.

Értette, beszélte nyelvünket, szívesen kereste fel a magyar előkelőség társadalmi köreit, igyekezett megismerni a magyar nemzetet, alkotmányos politikai viszonyait, szokásait, érzületét, szóval fiatal kora daczára is tisztában volt azzal, hogy majdan mint az Osztrák-magyar monarchia uralkodójának mily megbecsülhetlen támasztéka lesz Magyarország.

Nem a halott földicsérése mondatja ezt velünk, tények bizonyítják ezt, amely tények egyik legerősebb bizonyítéka, hogy házassága után neje Stefánia, akkori trónörökösne is rövid idő

előtt; gyöngéden megfogta a kezét s kivezette a magányos gunyhó ajtaja elé. Ott leültek egy fatörzsre s egymáshoz simulva hallgattak. Szemök becsukódott, mintha az álom nehezedett volna rájuk. S így félálomban lelkök fölrepült a magasba, mint az ősszel költöző madár s szállt messze-messze, tul a tengereken és hegyeken vissza elhagyott hazájukba.

Maguk előtt látták az elhagyott falut s Fodor András lelke ebben a perczen nagy nyugalmat és boldogságot érzett. Még otthon volt, sohasem látta szülőföldjét oly szépnek oly kedvesnek, mint most, mikor ezernyi mérföldnyire van attól. Látta a falu fehérre meszelt szentegyházát, hol először hallgatta a szent misét, a tiszta rendes házakat, a melyek udvaraiban oly önfeledten játszadozott, a nádast komoly gólyamadarával, a zugó erdőt, a csobogó patakot, az aranykalászos mezőséget, hallotta az esti harangszót, mely lágyan csengett végig a holdfényes alkonyatban; s mikor egy csillag futott végig az égbolt peremén hazája felé, megirigyelte, hogy vele nem repülhet egyszerre oda vissza.

Másnap ismét munkába kellett állni. A nap forrón tüzött a kávé-ültetvényben dolgozó munkásokra, kik lihegve tépték ki a földből a gyomot.

Csak a néger munkások rekedt jajgatása hallatszott néha, mikor a felügyelő börtö-

mulva megtanulta nyelvüket; aki ezt teszi, az nem afektálja a nemzet iránti rokonérzést.

Báró Vojnics István jelölése.

A mai napon fontos politikai mozzanat színhelye volt városunk. A verbászi kerületnek mintegy 350 tagu monstre küldöttsége felajánlotta báró Vojnics Istvánnak a mandátumot, a ki azt hosszas vonakodás után engedve a bizalom és ragaszkodás óriási megnyilatkozásának elisfogadta leirhatatlan lelkesedést keltve nagyszámu hivei körében.

Tegnap délután tartotta meg a verbászi kerület szabadelvű pártja jelölő ülését Verbászon, a melyen egyhangú lelkesedéssel kiáltotta ki a párt báró Vojnics Istvánt jelöltül és elhatározta, hogy még ma nagy küldöttséget meneszt Szabadkára, a mely felkéri báró Vojnicsot a jelölés elfogadására.

A ma délutáni vonattal érkezett meg a 350 tagu bizottság és a jelölt nevével ékeskedő zászlók alatt a Nemzeti kerthelyiségébe vonult, a honnan egy szűkebb bizottság ment a báró lakására, hogy felkérje őt a nagy bizottság elfogadására.

Három negyed három óra volt, amikor megindult a Nemzeti elől az impozans menet, a szt. Ferencrendiek terén levő lakás-felé a küldöttséget dr. Récsei Ede pártelnök vezette. A nagyobb részt előkelő választó polgarokból álló küldöttségben ott voltak: Kovalszky János, Roberity Milán, dr. Mannheim Ármán, dr. Cziráky Gábor a párt alelnökei, dr. Frank Károly pártjegyző továbbá Császár Péter, Koch Bernát, Mezey Zsigmond, Lederer Gusztáv, ifj. Schaffer Mór, dr. Schneider Károly dr. Fárnek Dezső.

Dr. Récsey Ede ajánlotta fel a párt nevében báró Vojnics Istvánnak a jelöltséget. Beszédében fejtegette az okokat, a miért a párt egyedül ő benne látja

rával végig vágott meztelen hátukon. Fodor András keze alatt égett a munka: kétszeres erővel dolgozott, hogy csak leányának munkáján könnyítsen. Maguk voltak ketten, távol a többitől, mikor mellettök termett a spanyol, gyilkos szemekkel nézte végig az izadó munkást s amit eddig még nem tett, szidni kezdte hanyagságáért. Némán hallgatott amaz, mint a szűkülő kutya; féltette magát és leányát, ha elragadná a harag.

— Hát neked ez a munka és rend, rikácsol a spanyol s fenyegetőleg emelte föl korbácsát,

Fodor András felemelkedett s a nagy haragtól akadozva felelt vissza: meg ne üssön uram, mert ezt el nem tűröm.

— Még te felelsz vissza, — s teljes erővel csapott Fodor András szeme közé.

Fodor András felordított fájdalomában; oda ugrott a felügyelőhöz s megragadta a torkát. Nem látott és nem hallott már semmit; szemei vérbe forogtak s mint egy mérges fenevad habzó szájjal és erős marokkal fojtogatni kezdte. Leánya térdreest s sikoltzott, amint ott hempergett előtte a két óriás ember. Majd az egyik jutott felül, majd a másik; a nagy porban alig tudta kivenni, hogy mi történik atyjával. Segítségért akart szaladni; de lábai nem bírták.

(Folytatjuk).

azt az egyént, a ki a pártot a jelenlegi viszonyok között egy végzetes megrázkódtatástól megmentheti és biztosítja, hogy mivel főleg egészségi állapota miatt vonakodott a jelölést elfogadni, nem kívánja a párt, hogy megjelenjék a kerület községeiben és a programbeszéd meg-tartásától is felmenti.

Báró Vojnics István megköszönve a kiváló figyelmét, bár nem volt szándékában jelenleg a politikai pályára visszatérni, de hogy a kitüntető jóakaratsnak eleget tegyen elfogadja a jelöltséget, hogy a szabadelvű eszmék és tettek keresztülvitelében a párt-nak szószólója legyen s biztosítja hiveit, hogy bárhonnán jövő áramlatok ellenében a szabadelvűség érdekében fog működni és egyben kinyilvánítja, hogy a kerület községeiben való megjelenés és a program beszéd megtartása nem lesz neki fáradság, mert ezt a kitüntető bizalmat nem hálálhatja meg jobban és igazabban mintha ő is megjelenik választói között.

A küldöttség német ajku tagjai nevében szintén Récsey Ede dr. beszélt, a szerbek nevében pedig Boberics Milán kulai szerb plébános, a kiknek a jelölt ugyancsak német és szerb nyelven válaszolt.

Közgyűlés.

Pontban reggel 9 órakor nyitotta meg Schmausz Endre főispán Szabadka törvényhatósági bizottságának mai közgyűlését.

Alig volt jelen egy-két bizottsági tag a megnyitáskor, de lassankint megtelt a terem, s ritkán tapasztalható érdeklődéssel kísérték figyelemmel a bizottsági tagok a tárgyalások minden fázisát. Hozzászóltak mindenhez, amibe hozzászólni lehetett. Terület megváltási ügyek körül érdemleges viták keletkeztek, de el kell ismernünk, hogy a sokszor könnyűvérrel megindított ellenzékeskedés nem erőszakolta saját ellenvéleményét, s ha közvetlenül nem is, de a decorum kedvéért közvetve mégis mindig elfogadta a tanács indítványát. Így történt azután, hogy fél egy órakor értek csak a zárszámadásokhoz. Ekkor azonban Vojnich József dr. holnapra kívánta halasztatni a közgyűlést, de Bíró Károly dr. polgármester indítványára csak délután három óráig függesztették föl.

A legérdekesebb vita a földmives iskola körül fejlődött ki, melynek folyamán Regényi Lajos bizottsági tag kelt meggyőződéssel telt szeretettel a földmives iskola védelmére, mint olyan, aki a földmivelést mindenek fölé helyezi. Meg is éljeneztek még azok is, akik nem mindenben osztották véleményét.

A közgyűlés lefolyásáról különben részletes tudósításunk a következő:

Polgármesteri jelentés.

Miután Vojnich Ferencz első aljegyző felolvasta a közgyűlési tárgysorozatot, a polgármester havi jelentésére került sor. A havi jelentés végén a polgármester melegen emlékezik meg Széll Kálmán volt miniszterelnökről. A szokás ellenére teszi ezt, mondja jelentésében, de megteszi kötelességszerűleg. Hazánknak e nagy fiával szemben a kötelességérzet parancsszavára hallgat, s indítványozza, hogy a közgyűlés a volt miniszterelnök maradandó érdemeivel szemben nagyrabecsülésének, őszinte tiszteletének, s azon ohájának adja a jegyzőkönyvi kifejezést, hogy a magyar közélet javára nagy erkölcsi és értelmi tehetségeivel továbbra is munkálkodni fog. Indítványozza továbbá, hogy ezen köz-

gyűlési határozatról Széll Kálmán jegyző-könyvi kivonatban értesítsék.

A közgyűlés egyhangulag fogadta el a tanács határozatát.

Láng Simon indítványa.

Ezután Láng Simon indítványa az építés alatt álló sertésvágóhidra következett. Ezen indítvány értelmében több célszerű változtatást foganatosítanak a most épülő sertésvágóhidon.

A tűzvédelmi laktanya.

A honvédelmi miniszternek leiratát olvasták ezután, mely tudatja a várossal, hogy a hadügyi kormány elfogadja a városnak azon ajánlatát, melyszerint hajlandó egy hadosztály tűzérezred számára első osztályu laktanyát építeni, megfelelő gyakorlóteret átengedni. A tanács javasolja, hogy a közgyűlés vegye örvendetesen és köszönettel tudomásul a leirat tartalmát, mondja ki, hogy felépíti az első osztályu laktanyát, gondoskodik gyakorló térről, az építési költségek fedezésére hosszú lejáratu kölcsönt vesz föl, elkészíti a terveket, melyeket a közgyűlés elé fog majd terjeszteni, a vegyes bizottság meg fog állapodni a laktanya telkére vonatkozólag, s e megállapodásról a tanács értesíteni fogja a törvényhatósági bizottságot, valamint a költségvetést is a törvényhatósági bizottság elé terjeszti jóváhagyás végett.

Mukits Simon elfogadja ugyan a javaslatot, de a törvényhatósági bizottság jogainak védelmében kifogásolja a javaslat azon részét, melyben a helyre vonatkozólag a közgyűlést csak értesíti. Ugy óhajtja, hogy a közgyűlés maga határozzon a telekátadása fölött és ma csak tudomásul vegye a vegyes bizottság megállapodását. Ezért a tanács ne értesítsen, hanem javasoljon. Ezen kívül célszerűnek tartaná költség kiméltetés szempontjából, hogy *Mácskovich* Titusznak már kész és Nagyvárad számára készült terveit vegye meg a város, s ezeket alakítsa át a helyi viszonyoknak megfelelően.

Biró Károly polgármester felvilágosítást ad a hely átadására vonatkozólag. Ez a közgyűlés joga. A vegyes bizottság azonban maga állapodik meg a telkekre nézve. A közgyűlés megbízottai és hadügyi kormány megismerlik a kijelölt telkeket s a közgyűlés elé átadás végett csak azt a telket jelentheti be, melyet a katonaság elfogad. A véghatározat azonban mindig a közgyűlés joga. Különben már is elmondhatja, minő sorban ajánlják a telkeket. Első sorban a régi baromvásártéren lévő űres telket, másodsorban a buza piacot s a hozzá kisajátítandó telkeket, ennek elfogadása esetén a buza piac a régi baromvásártérre helyetnék át, — harmadsorban pedig a szegedi uton elterülő helyet. A tervekre vonatkozólag neki is az a célja, hogy minél olcsóbbá kerüljenek. *Macskovich* Titusz különben már benyújtotta ajánlatát a tanácshoz, s ha elfogadható lesz az ajánlat, bizonyára elfogadják. Nagyon valószínű hogy acceptálni is fogják.

Békeffy Gyula dr. köteleességet teljesít, mikor felszólal, s ajánja, hogy szavazzon a közgyűlés jegyzőkönyvi köszönetet azon két férfinak, kiket ezen kaszánya megszerzése körül az érdem megillet. Ez a két férfi: *Schmausz* Endre főispán és *Gyorgyevich* Szredoje dr.

A közgyűlés egyhangulag elfogadja ugy a tanács, mint *Békeffy* Gyula dr. indítványát.

Schmausz Endre főispán kijelenti, hogy mint mindig, kicsinyben és nagyban egy-

aránt, ugy ezentul is csak az a cél lebeg előtte, hogy a városnak javára válhassék.

Átmeneti vám.

Tudomásul veszik a kereskedelemügyi miniszternek a kövezetvám díjszabályzat módosítására vonatkozó leiratát. Eszerint ezentul az átmeneti küldemények után a szedendő kövezet vámot is a vasut szedi, de e vámot ugyancsak a vasut vissza is téríti:

160.000 kor. kölcsön.

Tudomásul veszik a belügyminiszter azon leiratát, mely megengedi, hogy az ingatlan-sági alapot megillető 109.140 kor. 71 fil. készpénz a helybeli Takarékpénztár és népbanknál fenálló 160.000 koronás 6%-os tartozás visszatérítésére fordíthatassék.

A Kállay-utca szabályozása.

A pótköltségvetést vagyis a 9%-os domasztika emelést helybenhagyó miniszteri leirat tudomásul vétele után a Kállay Albert utca szabályozására került a sor.

A tanács javaslata szerint a szabályozáshoz kisajátítandó területért 18.000 koronát adna a város a tulajdonosoknak 22.000 koronára rugó követelésével szemben. Felhívandók a tulajdonosok, nyilatkozzanak ezen irányban 8 nap alatt, ellenkező esetben megindítják a kisajátítási eljárást.

Gálffy György nagyon is méltányosnak tartja a tulajdonosoknak 22.000 koronás követelését annál is inkább, mert a honvédelmi laktanya építésekor sokkal nagyobb árt adtak kisebb értékű telkekért. De a kisajátítás folytán a kisajátított terület és épület megmaradó része jövődelműség tekintetében aránytalanul veszít is.

Ezután a szakértők jegyzőkönyvét olvassák föl, mely szerint a kisajátítandó rész nem ér többet 16.000 néhány száz koronánál.

Lipozencsich Lázár szerint *Gálffy* érvelése általánosságban mozog csupán, de épen-séggel nem czáfolja meg a szakértők véleményét, melynél majdnem 2000 koronával többet ad a város. De hiszen ezen közgyűlési határozat nem végérvényes s a tulajdonosok mindig jogorvoslattal élhetnek ellene. Meg kellene azonban gondolniok, hogy a békés kiegyezés révén mily tetemes kisajátítási perköltégeket takarítanak meg.

Figyelembe veendő az is, hogy az utca szabályozása, parkirozása a tulajdonosoknak megmaradó terület értékét aránytalanul emeli is még. Epen ezért nem hasonlítható ezen kisajátítás a *Gálffy* által említett kisajátításokhoz, mikor az egész területet elvesztette a tulajdonos. Mindezzel nem foglalkozott *Gálffy*, pedig ezek oly nyomós érvek, melyek miatt a tanács javaslatát el kell fogadni.

Polgár József hasonló okok miatt a tanács javaslatát fogadja el, megjegyezve, hogy ezen okok az esetleg megindítandó kisajátítási per eredményét a mostani tulajdonosokra nézve nagyon kétségesnek tartja.

Váli Gyula kijelenti, hogy *Gálffy* téved abban, mintha a honvéd laktanya építésekor drágábbért sajátítottak volna ki. Ellenkezőleg átlag 12 koronával olcsóbban négyszög-ölenkint.

Biró Károly polgármester kimutatja, hogy mennyire ment a javaslat akkor, mikor a mérnöki felbecsléssel szemben is nagyobb összeget ajánlott fel a kisajátítás fejében.

A város csatornázása.

A nyílt vízvezető árkoknak befedésére vonatkozó belügyminiszteri leirat idézett elő hosszabb vitatkozást. A leirat ugyanis elrendeli a szennyviz levezetésére szolgáló árkok

befedését, illetve kikövezését. A tanácsjavaslata az, hogy ezen munkálatok költségvetése készítsessék el, s terjesztessék jóváhagyás végett a közgyűlés elé.

Mukics Simon a tanács javaslatával szemben azt kívánja, hogy az egész város csatornázási terve készítsessék elő, s azután terjeszse be a tanács, hogy e terv minő sorrendben volna végrehajtható. Szerinte a tanácsnak mostani javaslata nem felel meg a közgyűlésnek, mert nyílt árkoknak egyszerű befedésével a bajon segítve nincs.

Szudárevich Ferencz dr. elősorolja, hogy a nyílt árkok hidai minő közveszélyes állapotban vannak. Ezeknek kijavítását elodázhatatlanul szükségesnek tartja. Szükségesnek tartja még, hogy a hosszú utcái árok, mely esőzés esetén egész tavat áraszt maga körül s a közlekedést lehetetlenné teszi, mélyíttessék meg.

Szalay Mátyás pártolja *Szudárevich* felszólalását s a hidak kijavítását feltétlenül szükségesnek tarja.

Biró Károly figyelmeztet, hogy most egy miniszteri leiratról lehet csupán szó, mely elrendeli a nyílt árkok befedését esetleg kikövezését. Itt szóba sem kerülhet a város általános csatornahálózata. Ez oly fontos kérdés, — első rangú fontosságu, — hogy máról holnapra meg nem oldható. Milliókról kell beszélni; ez ma lehetetlen. Különben a tanács javaslata is oda konkludál, hogy a nyílt árkok rendeztessenek. Az elkészítendő költségvetés ismét a közgyűlés elé kerül, s itt döntenek majd a rendezés sorrendje fölül. Az elkészítendő költségvetés nem lesz vaktában elkészítve, hanem tervszerűen. Hogy hány év alatt hajtassák majd végre a terv ezt akkori közgyűlés döntse el.

Csizmadia Antal szerint ez a miniszteri leiratban kontemplált munka nem használ, ha az általános csatorna hálózat el nem készül.

Szutrélyi mérnök szakvéleménye is ilyen.

Frankl István főmérnök szerint szükséges az általános csatornahálózat kiépítésének megkezdése, s ezt ugy kellene foganatosítani, hogy alulról a lefolyásoknál kezdjék a munkálatokat. Ezeknek a terve, költségvetése már kész, csak be kell hozni a közgyűlésbe.

Reisner Lajos dr. szerint nem szabad megijedni a költség nagyságától. Az egészségügyi viszonyok mindenekelőtt valók. Például hozza fel Aradot, ahol a csatornázás után néhány év múlva 10%-al javultak az egészségügyi viszonyok.

Biró Károly csodálja, hogy az általános csatorna hálózatnak milliókat követelő kiépítését ezen esettel hozzák kapcsolatba. Most egy miniszteri rendelet a nyílt csatornák kikövezését rendeli csupán el. Ő feltétlenül szükségesnek tartja a csatornázást, s ha a város azon helyzetben lesz, hogy ezen kérdéssel, mint aktualissal foglalkozik, majd behozza a közgyűlés elé. Addig kéri ezen specialis esetben a tanács javaslatának elfogadását, ami meg is történik.

Az átírási díjak.

A telek megváltási ügyeknél *Janiga* János dr. kér felvilágosítást, hogy miért váltják meg drágábbért a területet a Kozla utcában mint a Zombori uton?

Dulics Jenő felvilágosítása után *Szudárevich* Ferencz azt nehezményezi, hogy az ügyészek a felektől átírási díjakat szednek, holott az átírást hivatalból kellene teljesíteni. Még a szerződéseket sem adják ki oly feleknek, akik a várostól vettek területet, csak hogy ők csinálhassák meg az átírást.

Dembitz Lajos kijelenti, hogy egyetlenegy esetben sem tagadták meg a szerződés kiadását. Ha a város a vevő, akkor az ügyészség az átírást ingyen csinálja kivétel nélkül. Ha a város az eladó, s a fél az ügyész által akarja foganatosítani az átírást, akkor az ügyésznek joga van díjat szedni.

Biró Károly kijelenti, hogy Mukics Simon érdeklődött már ezen ügy iránt. Ő úgy győződött meg, amint azt a főügyész eladta. Sőt tovább ment. Meghatározta, hogy az ügyész csak oly átírási díjat követelhet, amint a közjegyzői díjszabás a közjegyzőknek megenged. Ha a szerződést nem adná ki az ügyészek, tegyenek nála jelentést, akkor igazságot fog szolgáltatni.

Mukics Simon indítványozza, hogy díjszabályzat állapíttassék meg az ügyészek számára. A közjegyzői díjakat magasaknak tartja.

Polgár József ezt lehetetlennek tartja, mert az ügyészt nem díjszabályzatra választották meg. Neki is csak az ügyvédi rendtartás szolgálhat irányadónak,

Vojnich József dr. köszöni a törvényszéki elnöknek az ügyvédek iránt kifejezett jóakarátát, de a díjszabály megállapítását lehetetlennek nem tartja.

Biró Károly mint ügyvéd nincs egy véleményen sem Mukics Simonnal, sem Vojnicsal, de mint polgármester tovább ment s még azt is meghagyta, hogy az ügyészek a szerződés kiadásakor jelentsék ki a feleknek, miszerint az átírást bármely ügyvédnél megcsináltathatják.

A gazdai állás.

Az erre vonatkozó tanácsi javaslat kinyomatása elrendeltetik, s az új szervezés a legközelebbi közgyűlésen kerül tárgyalás alá.

Földmives iskola.

A tanács javasolja a földmives iskolai felügyelő bizottság javaslatának alapján, hogy 447. kat. hold adassék át ideiglenesen a földmives iskolának.

Mukics Simon indítványozza, hogy a javaslat vétessék le napirendről, s egy bizottság küldessék ki, mely a földmives iskolára vonatkozólag kimutatná, mibe került kezdettől fogva s mi volt a haszon vagy a kár.

Miloszávyevics Milán en bloc nem fogadja el Mukics indítványát. Szükségesnek tartja, hogy a földmives iskolának meghegyassék a nagyobb terület, mert a fundus instructus már ezen területnek felel meg. Ohajtandónak tartja azonban az ügynek egy bizottság által leendő megvizsgálását, mely pozitív javaslattal járulna a tanács elé azzal, mennyi területre van szüksége a földmives iskolának produktív megművelés céljából s csak azután törvényesítenének egy törvénytelen állapotot.

Lipzseucsics Lázár helyesnek tartja, hogy a tanács behozta ezen javaslatot. De ezzel a tanács nem törvénytelen állapotot akar törvényesíteni, hanem egy törvénytelen állapotot megszüntetni. Szerinte nem kellene átadni a 447 holdat a földmives iskolának, hanem ebből csak azt a területet, amely szőlő alatt van vagy szőlőművelésre szükséges. A többit vagy el kell adni vagy bérbe adni. Meg kellene állapítani előbb, mire van szüksége a földmives iskolának, azután határozni.

Regényi Lajos kifejti szakképzettséggel, hogy a földmives iskola minő hasznos munkát végzett. Alapos lelkes beszéde után ajánlja a tanács javaslatát elfogadás végett.

Janiga János elfogadja *Miloszávyevics*

határozati javaslatát. Állapították meg, hogy a beruházásokhoz képest mily területre van szükség, hogy az produktív megművelhető, Ha nincs az egész területre szükség, akkor *Lipzseucsics* Lázár dr. indítványát fogadja el.

Biró Károly figyelmeztet arra, hogy ő törvénytelen állapot ideiglenes megszüntetése végett hozta be a javaslatot. Csudálja, hogy olyanok is felszóltak ezen ügyben, akik soha sem látták a földmives iskolát. Az intézmény hasznos. a múlt évben már 7000 koronát jövedelmezett. A berendezés 700 holdra szól, s ha egyszerűen elveszik e területet, nagy kárt szenved a város. Ha elveszik a területet, vegyék el fokozatosan. Különbösen küldessék ki egy bizottság, mely alapos és részletes jelentést tegyen a felszólamlások értelmében.

A közgyűlés kiküldi a bizottságot, s a tanács javaslatát elfogadja.

Zárszámadások

Az 1902. évi házipénztári és árvaházi zárszámadások elfogadtatnak

Békeffy Gyula felszólalása után, aki csodálkozik azon, hogy nálunk a szikviz utáni pótadóból oly kevés folyik be

Biró Károly megígéri, hogy erre vonatkozólag szabályrendeletet fog kidolgozni.

A fogyasztási adó.

Hosszu vitára szolgáltatott alkalmat, melyben a tanács javaslata ellen *Klein* Adolf, *Majland* György, *Békeffy* Gyula, *Reisner* Lajos, *Mukics* Simon, *Vojnich* József szóltak fel.

Végül *Biró* Károly felszólalása után a tanács javaslatát fogadták el, *Békeffy* Gyula dr. néhány módosításával.

Eszerint a huszfogyasztási adó kezelésében változás nem állt be. A borfogyasztási adót jövőre is házilag kezelik kiegyezés alapján, a melyet szeptember 30-dikáig effektuálni kell ha lehet. Huszonöt hektoliterig kiegyezni lehet, ennél nagyobb mennyiség rendes fogyasztási adó alá esik a magánosoknál. A gyanusok pinczéje felügyelet alá vétetik. A tanács ellenőrizheti a pinczéket. Ugyanegy házban lakó korcsmárosok rokonai ki nem egyezhetnek.

Egyéb ügyek.

A T. M. K. E.-nek 25 koronát, *Pukecz* Albertnek 25 koronát szavaznak meg.

Jakobcsich Gyula visszatartott fizetése kiutaltatott és nyugdíjaztatott. Az átíratok tudomásul vétettek.

A Sipos-utca aszfaltozva lesz. *Matkóvics* Miklósnak 2000 korona fizetés, 300 kor. lakbér és megfelelő korpótlék szavaztatott meg,

A D. M. K. E.-be belép a város 1000 koronával alapító tagnak. *Csóvics* Ilonának 600 kor. ösztöndíjat szavaznak meg.

A földmives iskola felügyelő bizottságába megválasztottak: *Gabrics* Alajos, *Rádics* Dusan, *Regényi* Lajos, *Sztantics* Lajos, *Törley* Gyula, ifj. *Vojnich* Sándor, *Vojnich* Simon, *Varga* Ágoston, *Vermes* Béla, *Vujkovic* Cz. Pál.

A Megváltás.

Hock Jánosnak, a művészetben a magyar nemzeti irány nagyérdemű harcosának, szombati felolvasása még ma is közbeszéd tárgya. Lelkesedéssel beszélnek róla mindenfelé. *Hock* János szíves volt nekünk beküldeni felolvasásának

elejét, melyet mi itt közlünk. Ez minden kritikánál érdekesebb beszéd.

Az *Uránia* eddig kizárólag a tudomány nevében szólott a közönséghez, ma vallás nevében is beszél önökhöz. Hiszen ezek nem ellenségek, ugyanegy célt szolgálnak! Mindketten az igazságot keresik, hogy vele egy lépéssel közelebb vigyék az embert a boldogsághoz is. Igazság és boldogság! Ez a kettős végozélja a haladásnak. Ezért nagy oktalanság a tudományt és a vallást szembeállítani, mikor azok nem zárják ki egymást. Sőt kiegyesítenek, mint a két hatalmas sas szárny. a melyek csak együtt emelhetnek a magasba.

Mihelyt az egyik megtörik, hiába verdesi a levegőt a másik. Még az a királymadár is lebukik a magasságból és ott fog fetrengeni a vérben, a sárban. Mint a kiszáradt föld a harmatért, úgy eped az emberi szív is vigasztalásért. Ezért nem volt a vergődő embernek soha elég-séges a tudás fénye! Kellott ahhoz a hit melegsége is.

Magunkról tudhatjuk, hány olyan nehé, szomorú pillanata volt már a mi életünknek is, mikor tudásunk javarészét szívesen odaadtuk volna egy csöpp reményért, egy kis vigasztalásért. Mit használ az embereknek, ha csak az agyat tömjük tele adatokkal, de a hitnek gyökerét kitépjük a szívből. Vérző sebére balzsam kell, nem a tudásnak cifra rongyai. Isten nélkül a szív üres és sivár lesz, mint a kipusztított madárfészek. Nincs benne többé dal, nincs vidám csicsérgés, öröm és boldogság! *Dien s'en vont!* Kivonultak belőle az Istenek! Mar pedig a szív akkor lesz legterhebb, mikor üres. mert akkor csak unalommal és szomorúsággal telik meg.

Itt a pelda reá: a mi századunk! *Micsoda* haladás a találmányokban! *Minő* emelkedés a tudomány terén! De mit ér az ilyen haladás, amely vérző szíveken gázol keresztül? Mit ér olyan emelkedés, a mely minden lépcsőfokot, amely a magasba visz, könnyel és vérrel öntöz? Az emberiségnek egész olyan joga van a boldogsághoz, mint az igazsághoz. Már pedig ez a század boldogtalan! Csüggedés, buskomorság nyugózi a szíveket és terjed mindenütt az elégedetlenség és élet-unalom.

Ugyan mi lehet az oka ennek a mélyen pusztító erkölcsi kórságnak, amely az élet gyökerén rág? Hígyjék meg nekem egyik legfőbb oka a tudománynak és valásnak állandó viszálykodása.

Folyton duzzognak és zsörtölődnek, mint a rossz házastársak. Civakodnak, mert úgy látom, féltékenyek egymásra.

A vallás elzárkozott és bizalmatlan, gyanus szemmel nézegeti az új igazságokat. Viszont a tudomány gögös és elbizakodott. Lenézi a régiéket.

Az ilyen családi viszálynak pedig rendszeren ki issza meg levét? A szegény gyermekek, — vagyis mi, az egész emberiség. Ránk erőszakolják, hogy mi tegyünk közöttük igazságot. Tessék választani!

En édes Istenem! legyen válaszuk, mikor nekünk egyformán szükségünk van mindkettőre. Tudomány és vallásra; apára, anyára. Az egyiknek az eszére, másinak a szívére. Minden meghasonlás közöttük tehát nagy veszedelem az em-

beriségre. Miért?! Mert a tudomány csak a végtelenség küszöbéig vezethet bennünket. Itt azonban a vezetést átveszi a hit és a fáradt léleknek megmutatja az Istent és menyországot.

Ezért nem szabad harcba vinni és szembe állítani a különböző tehetségeket az ember benső világán. Az ilyen elmentések megzavarják bennünk a békét, a lelki összhangot, amely nélkül boldogság nincsen.

Nem látják-e már is ezt a kártékony hatást a mai nemzedéken? Meghasonlás mindenütt! Az egyénben, a társadalomban.

Egy felől terjed a sivár hitetlenség, a mely letörli az élet arculatjáról az eszménység zománczát és kiirtja a szivekből, a mi csak lélekemelő és vigasztaló. Másfelől merev szárnyait kezdi bontogatni a vallási türelmetlenség. Sötét madár vihart jósol. A Krisztusi béke helyett kegyetlen harcot, amelyben a megváltó szeretet helyébe a fanatizmus és a gyűlölködő tudatlanság lép. Nagy baj bármelyik, mert mind a kettő a haladás isteni törvényét támadja meg, mivel az igazi haladás sohasem lehet egyoldalú és türelmetlen. Csak a világosság jöhet az égből, amelyik ezuttal békét is hirdet a jóakaratu embereknek.

Ezt az égi világosságot várva-várta ezredéveken át a világ. Ezért sóhajtozott könnyes szemekkel a lángelmék és próféták ajakán keresztül: — szállj le csillagtrónusodból; nyisd meg a Te magas menyországodnak ajtaját. Harmatozások ti egek onnan és csöpögjétek a földre az igazat. Ezt az égtörő sóhajt és azt az örökös sóvárgást, a mely évezredek óta ott reszketett a gyarló emberiség szívének mélységében, meghallgatták ott fenn. Lejött az ég a földre, hogy a haladás törvényében örökre összekapcsolja az igazságot és a szeretetet. Más szóval: a tudományt és a hitet!

A nagy mindenségben küzdő kis embernek ezt a két szárnyat adta az Isten, hogy felküzdhesse magát a földi ösvényeknek mélységéből a fényben szikrázó csillagokig. Hogy pedig ezen nehéz tövises uton, a melyet én a Megváltás kálvária-járásának nevezek, az ember mindig tisztán lásson és soha el ne csüggedjen, egy örök mintaképet is adott az ég a földnek. Egy embert, aki istenileg tökéletes és egy Istent, a ki hozzánk hasonló ember. Ő mutatta meg a világnak, hogyan kell halandó földi testben halhatatlan isteni életet élni. Azért az ő élete igazság. Az ő halála szeretet. Mindakettő pedig együttvéve: a megváltás.

H I R E K.

Szabadka, június 30.

— **Személyi hírek.** Bibó Árpád vámházi főellenőr miniszteri osztálytanácsos két napig városunkban időzött, hova rokonai látogatására érkezett. — Ifj. Szász Károly, vallás és közoktatásügyi miniszteri osztálytanácsos ma a gyorsvonattal városunkba érkezett, hogy a nyári szünetet Palicsos töltsen.

— **Vermes Béla Londonban.** Vermes Béla a helybeli önkéntes tüzoltó testület főparancsnoka Londonba utazott, hogy mint a magyar kormány képviselője, részt vegyen a londoni nemzetközi tüzoltó kongresszuson.

— **Új rend a városházán.** Holnap két hónapra változás lesz a városházán. Julius 1-től fogva ugyanis az összes hivatalokban reggeli 7 órától délutáni 1 óráig dolgoznak, délutánonként pedig szeptember 1-ig pihennek a városi tisztviselők.

— **Ezüst mise.** A kalocsai főegyház-megye négy köztisztelőben és szeretetben álló lelkipásztora mint: Rockenstein Nándor gákovai, Bedzsula Bálint béregyi, Firány József plávnai és Szabó Pál zsabylai plébánosok f. hó 30-án kedden Zsabylán ünnepélyes 25 éves ezüst miséjüket mutatták be az Urnak Szt. misét mondottak elhunyt tanáruk lelki üdvéért, élő tanárukért. Az ünnepélyes szt. misétet diszebéd követte a zsabylai parochian, mint a négy lelkipásztor legidősebbjénél.

— **Tanító gyűlés.** A Zombor vidéki róm. kath. tanító egyesület Czinkler Gyula alelnök vezetésével tartotta évi rendes közgyűlését Zomborban. Az egyesület vagyona 4705 korona tőkében, és 46 korona készpénzben. — Több hasznos és magas színvonalon álló értekezés lett tartva pedagógiai ismeretekből.

— **A Bácsbodrogh megyei tüzoltó szövetség közgyűlése** megbizta Wenczel Lajos parancsnokot, hogy Ujvidéken augusztus havában megtartandó tüzoltó-versenyekre a versenyek feltételeit dolgozza ki. Wenczel Lajos három ivre terjedő előterjesztését a mai napon a központhoz beterjesztette.

— **Elhunyt bajai takarékpénztári elnök.** Alsó-őrsi és vámosi Gaal Péter, a bajai takarékpénztár elnöke, volt országgyűlési képviselő és a bajai ev. ref. egyház főgondnoka — mint Bajáról írják — f. hó 26-én a délutáni órákban, hazájának szentelt munkás élete 81-ik évében jobblétre szenderült. Halála hírére a Casinó és takarékpénztár épületére kitűzték a gyászlobogót és a hétfőn végbement temetésen valóban impozans módon nyilatkozott meg a részvét a köz javára sokat munkálkodott férfitól.

— **Megsemmisített jegyzőválasztás.** Gajdobrai jegyzőnek Benyács Simon Wekkerle-falvi jegyző lett egy szótöbbséggel megválasztva. A választás meg lett felebezve, Ezen ügygel foglalkozott a f. hó 27-én megtartott állandó választmány, mely a felebezésben felhozott indokoknál fogva a jegyzőválasztás megsemmisítését fogja ajánlani a f. hó 20-án megtartandó közgyűlésnek.

— **Halálozások.** Jakobsics Antal földbirtokos törvényhatósági bizottsági tag vasárnap délelőtt hosszas szenvedés után elhunyt 62 éves korában. Az elhunytban Jakobsics Gyula volt gazdasági tanácsnok az édes atyját gyászolja. A temetés kedden délután 5 órakor lesz. — Konyovits Miklós nyugalmazott szerb tanító 28-án délután rosszul lett a Nemzeti kávéházban, honnan a lakására szállították, hol másnap reggel szívszélhűdés következtében meghalt. 65 évet élt.

— **A kerületi betegsegélyező pénztár** tegnapi Péter és Pál délutánján tartotta meg saját helyiségében a kiküldöttek nagyérdeklődése mellett — évi rendes közgyűlését. Az elsőfokú iparhatóság képviselőjében jelen volt Dr. Kiss Péter rendőrkapitány. Az ülést Fierszt István pénztári elnök vezette. Az ülés 1/4 órakor a múlt közgyűlés jegyzőkönyvének felolvasásával és hitelesítésével kezdődött. — **A munkaadók részéről** meglettek választva rendes igazgatósági tagul Maurer Antal szücs, Kladek István nyomdatulajdonos és Vetró János szabó, póttagul Szabados Sándor nyomdatulajdonos és Fischer Henrik kár-

pitós. A felügyelő bizottságba rendes tagul Fischer Mór nyomdatulajdonos, Löwy Mór keményítő gyáros és Listyevics Ferencz cipész. Választott bírósági póttagul Sugár Manó kereskedő és Kramer Anta szabó. Az alkalmazottak részéről rendes igazgatósági tagul Prisy József órács, Vincser Antal kádár, Gerzó Zsigmond gépész és Hanauer cipész. Póttagul Gruin Szofrán ispán, Nagy István felügyelő, Gyimesi Ferencz lakatos és Kunyi Szilveszter molnár. A felügyelő bizottságba Zambely Károly gondnok, Bacsics Gergely szabó, Major János gépész, Friedmann Morvai A. munkavezető, Haynal István szabó és Kopilovits Lázár molnár. Választott bíróságba rendes tagul Bacsics Lázár szabó és Ozvald Antal asztalos végül póttagul Kalmár József szabó. A választások egyhangulag ejtettek meg — **A közgyűlés a választások befejezése után az igazgatóságnak bizalmat szavazott.**

— **A pallosi halászat június havában.** Az elmúlt hó folyamán a pilicsi halászat 6239.44 kor. bevételt eredményezett, melyből a halászok jutalékára és egyéb kiadásokra fordított 2034.03 koronát levonva, maradt tiszta jövedelem: 4205.41 korona.

— **Az adó leszállítása.** Kolozsvár város közönsége feliratot intézett a pénzügyi kormányhoz az egyenesadók revíziója tárgyában. Feliratában különösen a ház-, föld- és II. oszt. kereset adóknak a többi adó nemekkel szemben való túlmagas voltát emeli ki. A felirat ma érkezett városunk tanácsához hasonló szellemű felirattal leendő pártolás céljából.

— **Eljegyzés.** Pataki János hódmezővásárhelyi máv. hivatalnok eljegyezte Horváth Károly helybeli városi képviselő leányát, Ilonkát.

— **A függetlenségi párt Petrovosszellón.** A függetlenségi párt — mint tudósítók jelentik — f. hó 28-án alakult meg Bács-Petrovosszellón és ezzel egyidejűleg Ó-Becsén is.

— **Közgyűlés.** Folyó hó 28-án Csantavér község képviselőtestületének közgyűlése a következő főbb határozatokat hozta: 2) A jövő évben felépítendő tanyai állami népiskola árlejtési feltételeit a jóváhagyott tervezet alapján akként állapította meg, hogy a munkálatok kiadását 3 csoportba osztja; közműves, asztalos és ács munkákra. 2) Szabadka sz. kir. város 1699/1902. sz. átiratának a Szabadkán 1905. évben rendezendő megyei ipari és mezőgazdasági kiállításon leendő részvétel tárgyában a közgyűlés kimondotta, hogy Csantavér község, bár anyagilag az idejű és következő évekre előirányzott nagyszabású beruházások miatt nem is járulhat a kiállításhoz, erkölcsileg, t. i. hogy egyesek résztvegyenek a kiállításon, támogatni fogja Szabadka sz. kir. várost. 3) A vármegye törvényhatósági bizottságának már harmadik ízben tett azon határozatát, hogy a község az iparos tanonciskola II—III. évfolyamának vezetéséért a tanítóknak méltányos összeget állapítson meg, elutasítja azzal, hogy ő a szervezőkor az 1—1 tanító részére megállapított 100—100 koronát elegendő díjazásnak tartja.

— **A zentai kiállítás** segélyezésére a földművelésügyi miniszter 2000 korona államsegélyt, a kereskedelemügyi miniszter szintén 2000 korona államsegélyt engedélyezett. Az Orsz. Magyar Kertészeti Egyesület a kertészeti osztály díjazására igen értékes jutalmakat tűzött ki. A kiállítás mezőgazdasági osztályában vetőmag eladásra szánt bemuta-

tása bárhonnét elfogadtatik, de a tér biztosítása czéljából ajánlatos a bejelentést mielőbb megtenni. A kiállítás augusztus 15-én nyílik meg; a megnyitás napján délután lóverseny lesz.

— **Egészségügyi bizottsági ülés a vármegyénél.** A vármegyei egészségügyi bizottság f. hó 27-én délelőtt ülést tartott dr. Pertschy alelnök elnöklése alatt. A bizottság elhatározta, hogy elhunyt elnökének dr. Hadzsy Jánosnak érdemeit jegyzőkönyvbe iktatja és családjához részvét iratot intéz. Hoffmann Károly kanonok volt alelnöknek köszönetet szavaz. — Az óbecsei, palánkai és apatani patikákra vonatkozó kérvények tárgyalását jövőre elhalasztja.

— **Szocialista gyűlés.** Vasárnap délután nagy számu érdeklődők jelenlétében összejövetelt tartottak a helybeli szocialisták a Hungária kerthelyiségében. A gyűlésen Pelczéder Agoston a fővárosi szocialisták egyik vezére tartott erős kifakadásokkal fűszerezett beszédet a jelenlegi politikai helyzetről. Este a városligetben műkedvelői előadással egybekötött táncszestélyt rendeztek a szocialisták, melynek szintén nagy közönsége volt.

— **Gyászrovat.** Simrák Béla tanítóképezdei hittanárt mély gyász érte. Édes anyja özv. Simrák Károlyné szül. Láng Mária Temes-Rékáson elhunyt.

— **Az exprezs vonat késése.** A 901-es keleti exprezs vonat a törökországi vizáradások miatt körülbelül 14 órát késik s így ma helyett csak holnap érkezik Szabadkára. Nálunk az a hír is el volt terjedve hogy az elmaradt vonat Belgrád alatt sikamlást szenvedett a töltés szétomlása következtében, ez a hír azonban nem felel meg a valóságnak.

— **Öngyilkossági kísérletok.** Lévy Nándor cseléd tegnap délután 4 órakor gazdájának a majsai szállók között levő sertés hizlaldájában a kukoricza göré gerendájára akasztotta magát, de az atyja a ki szintén ott tartózkodott, tettét idejekorán észrevette és levágta. Eszméletlen állapotából a mentők életre hozták és a kórházba szállították. Ma már teljesen jobban van. Tettének okául azt hozza föl, hogy 60 koronát elmulatott, amiért hozzátartozói igen kemény szemrehányásokkal, sőt szidalmakkal illették s e fölötti elkeseredésében határozta el, hogy megvált az élettől. — Balassa Erzsébet cselédleány ma reggel öngyilkossági szándékból lugkóoldatot ivott, de minekelőtt az elfogyasztott mérgeg végzetes hatással lehetett volna rá, ellenszereket adtak be neki s így megmentették az életnek. A rendőri kihallgatás alkalmával vonakodott elhatározásának okát megmondani.

— **Gyilkos sógorok.** Megrendítő gyilkosság történt szombaton reggel Bács-Petrovoszellón. Megyeri József óbecsei sertéskereskedőt megölték a sógorai. Megyerit hetekkel előbb elhagyta a felesége, de úgy, hogy magával vitt sok olyan tárgyat is, ami nem volt a tulajdona. E miatt pörrel élt Megyeri és az ügyészség el is rendelte az őt illető tárgyak visszavételét. Ezt meg is tette a petrovoszellói rendőrség, ahonnan megkapta azokat Megyeri; s mert hiányos volt az átadás elhatározta Megyeri, hogy a hiányos tárgyakért átmegy ő maga és elhozza. De ez volt a szerencsétlensége. Nem hitt a sógorai fenyegetésének, akik megüzenték neki, hogy a lábát be ne tegye Petrovoszellóra, mert élve nem kerül haza. Beváltották vad haragjukban a sógorok szavukat, mert amint megtudták, hogy Megyeri ott van, rátörttek, s megölték az életerős fiatal embert.

— **Blozikl tolvaj pinczér.** Leitner Ferencz pinczér, a ki néhány nap előtt állt be az Otthon kávéház személyzetébe, tegnap felült Deutsch honvédhuszár őrmesternek a kávéház előtt álló őrizetlen biciklijére és megszökött. A tolvaj pinczért, a kit még eddig nem sikerült a rendőrségnek elcsipni, a szombathelyi rendőrség is körözteti lopás miatt. Valószínű, hogy ő a tettese annak a biciklilopásnak is, a melyet tegnapelőtt követtek el Koch Sándor szállító kárára. Az utóbbi bicikli azonban már megvan, mert a tolvaj elzalogosította 50 koronáért a helybeli zálogházban.

— **Halál fürdés közben.** Ma délben halálos szerencsétlenség történt Kelebián. A kelebiai Piukovics-féle szálláson dolgozó munkás emberek közül hárman ma a déli munkaszünet alatt fürödni mentek a szálláson levő tóba, köztük Andrasics Mátyás 19 éves legény is. Fürdés közben Andrasics messze távozott a parttól s egy helyen, hol valószínűleg mélyedés van a tó medrében, a víz alá merült. Uszni nem tudván, nem tudott felszínre vergődni s mivel társai, akik szintén járatlanok az uszás mesterségében sem bírtak segélyre menni, ott lelte halálát. A másik két ember, akik szemtanui voltak a szerencsétlenségnek, rögtön besiettek előbb a tanyára segítségért, azután pedig a városba, a hol az esetet bejelentették a rendőrségnél. A vízbe fult legény hulláját rövid idő alatt kifogták a vízből s a helyszini szemle megajtására kirendelt rendőrségi közegek a mentők által kiszállították a bajai temető hullaházba, hol holnap fogják a rendőri boncolást megejteni.

— **Agyonvert szabó.** Bajai tudósítónk írja hogy egy ottani iparost Barna Lajos szabómestert régi haragosai, Rabata Sándor és társai szombaton este megtámadták és botokkal, meg késekkel a fejét bevették és megszurkálták, úgy, hogy néhány órai kínos szenvedés után sebeibe belehalt. A vizsgálatot a bajai járásbiróság megindította.

— **Országos lövészfünnepély Bácskában.** A bajai czéllövészársulat, mint már megirtuk, augusztusban ünnepli százéves jubileumát, mely ünnepélyt — újabb hír szerint — országos jellegűvé fogják emelni és meghívják rá az ország összes lövészeit és lövésztársulatát.

— **A multság vége.** Jó hangulatban voltak együtt egyik beltéri korcsmahelyiségben Szűcs István szabósegéd valamelyik jó pajtásával. Mulatozás közben Szűcs a szokott módon adott kifejezést jókedvének, hogy néhány poharat az asztalhoz vágott, de az egyik pohárral pörül járt, mert ennek üveg szilánkjai a kezét úgy összevagdosták, hogy ha a mentők idejekorán nem kötik el az átvágott ütereket, könnyen elvérezhetett volna.

— **A nevelőnö balesete.** Takács Katalin nevelőnőt tegnap délután a Kossuth-utcza Vojnich Sándor-féle ház előtt a falról lehulló nagy darab vakolat fején megsebesítette. Jelentéktelenebb sebet a mentők kötötték be.

A kisbéri uradalom gazdasága.

— A gazdakör tanulmányutja alkalmából. —

III.

Az a földterület, a mely jelenleg a kisbéri ménesbirtokot képezi, eredetileg gróf Batthyánytól elvételén, rajta Ő cs. és apostoli királyi Felségének 1852. aug. 3-án, illetve 1853. évi júl. 8-án kelt legfelsőbb elhatározása folytán katonai ménes állított

fel és a mint azt már fentebb említettük, a méneshez tartozó gazdaságot, a ménesparancsnok rendelkezései szerint egy gazdasági tisztviselő kezelte egész az 1870. évig, a mikor a többi lótenyésztő intézetekkel együtt a magyar állam tulajdonába és kezelésébe átvétetett és a birtokért az 1870. évi XI. t. cz. alapján a Batthyány családnak 1709316 frt 84 kr. fizettetett ki kárpótlásul.

A ménesbirtok ügyeinek ellátását ezidő szerint az igazgató vezetése alatt 8 gazd. segédtsz. és 2 öszt. gazd. gyakornok végzi. A gazdatisztek rendelkezése alatt álló gaz. cselédség és kézműves személyzet állománya a következő: 2 műhelyvezető, 2 fűtő, 5 erdővéd, 1 építész felügyelő, 1 téglaházi felügyelő, 1 kertész, 1 építészeti raktáros, 3 molnár, 1 asztalos mester, 1 bogárnemester, 2 kovács, 1 szijgyártó, 1 kőművesseprő, 2 irodaszolga, 8 gazda, 3 magtáros, 12 öregbéres, 4 tanyás, 4 mezei és erdőcsész, 6 éjjeli és szőrűskerti őr, 82 szekeres béres, 87 ostoros béres, 55 tiszt és igás kocsis, 4 gulyás, 1 juhásszámadó, 12 juhász legény, 2 tehenes, 12 tehenes legény, 2 sajtos, 1 csikós, 1 kondás számadó és 6 kanász; összesen 333

Az állandó cselédségen kívül ideiglenes munkások is fogadtatnak fel. Ily munkások a havibéresek, továbbá a szakmány munkások és napszámosok. A havibéresek szintén nagyrészt egész éven át szolgálatban vannak. Járandóságuk egész évre 163 frt.

Az aratás és behordás fogadott munkásokkal végeztetik, minden kaszára 12¹/₂ hold kalászos és 3 hold zabos bükkönyt számítva, ezen munkákért kap az előkaszás 32 frtot, asztagvágó munkás 30 frtot, kaszás 27 frtot, kötöző 20 frtot, marokszedő 10—11 frtot és kötélterítő 5 frtot és a vidéken divó élelmezést. Vagy pedig szakmányba végeztetik az aratás akként, hogy minden hold learatásáért 4 frt 30 kr. behordással együtt 5 frt 30 kr. lesz kifizetve. Természetes vagy mesterséges rét, széna vagy sarju, herefű, luczerna, köles és egyéb takarmányneműek termésének kaszálása, szárítása, gyűjtése, permetezése és behordásaért kat. holdanként 2 frt 20 kr. ha pedig a kaszálást gép végzi 1 frt 10 kr. boglyába rakás esetén kat. holdanként 50 kr.-tal több fizettetik. Magfű kaszálása kévébe kötése, keresztbe rakása és behordásaért kat. holdanként 3 frt a munkadíj. — Tengeri egyszeri kapálása és egyezése kat. holdanként 2 frt 50. kr.-ba, a törés, béleértve a szárágást is, kat. holdanként 6 frt 50 kr.-ba kerül; a törés 11-ik részért is lesz végezve, ekkor azonban szárágásért kat. holdanként még 1 frt lesz fizetve.

Répa-mivelésnél hurulás kat. holdanként 1 frt. 30 kr., első kapálás és egyezés 5 frt. 40 kr., a második kapálás 5 frt., répaszedés, tisztogatás és bevermelés kat. holdanként 8—10 forintba kerül. — Burgonya kapálásért lóka után 1 frt. 50 kr., szedésért 8 frt. fizettetik holdanként.

Az évente szükséges s a nagyobb mérvben összetörődő munkáknál 55—56000 napszámos munkás alkalmaztatik. A bérek különböző időszak s a végzendő munkák szerint férfiaknál 40—100, nőknél 30—70, gyermekeknél 20—40 kr. között változnak.

A ménesbirtok központján, Kisbérien, egy katonailag kezelt, 100 ágyra berendezett kórház van felállítva, a melyben az uradalmi cselédség ingyen gyógyittatik. A birtok vasdinnyei területében pedig a birtok egy 6 osztályu elemi iskolát tart fenn, a melyben a cselédek gyermekei az elemi tantárgyakon

kivül a gazdaság és a kertészet alapvető ismereteire oktattatnak és ezeken kívül velük a különféle házi munkák, mint takarmánykosár- és szalmakalap-fonás is tanítottatik.

A ménes birtok Komárom vármegye gesztesi- és Veszprémvármegye Zirczi járásában fekszik. Az egész birtok az u. n. ürge-majori fensik kivételével hullámos felületű s délkeleten a Bakony-erdő végnyujtványai környezik. A ménesbirtok talajának összetétele, mint mélység, igen nagy eltéréseket mutat, nagy része különféle kötöttségű homok s aránylag kevesebb az agyagos és még kevesebb a humuszban gazdagabb föld. — Legtöbb helyen a föld a természetől szegény azonkívül vízhatlan altalajánál fogva még dombosabb helyeken is meglehetősen vizenyős. Az altalajra egyáltalában jellemző, hogy majd kisebb, majd nagyobb mélységben vizet át nem bocsátó agyagrétegből áll, a mely, különösen csapadékdús esztendőkből, a talaj megmunkálását nagy mértékben akadályozza.

(Folytatjuk.)

Törley Gyula.

TANÜGY.

— **Képezdei záró ünnepély** A. helybeli állami tanítónőképző intézet záróünnepélye nagy és válogatott közönség jelenlétében nagy sikerrel folyt le az intézet dísztermében. Az igazgatótanács részéről megjelent *Paukovits* Andor dr., az ügyvédi kamara elnöke, továbbá *Bóliits* József dr. kulturtanácsnok, *Mamusits* Félix stb. A záróünnepély egyes közreműködői közül Rónai Mária »Napló töredék« cz. pályadíjazott művének felolvasásával, Illy Emma a »Rákoczy Rodoston« cz. melodráma kifejező mimikától kísért szavalásával Kiss E. Truppel M. Rónai M. és Tóth G. pedig Chopin és Mozart remekművének precíz eljátszásával tüntek ki. Nem mulaszthatjuk el végül, a példás és eredményes zeneoktatásért az intézet képzett zenetanárjének Wolszky Emiliának elismerésünket e helyen kifejezni. Az óriási publikum zajos tapsokkal honorálta az egyes közreműködőket.

A **zenede matinéje**. Városi zenedénk f. hó 28-án, vasárnap d. e. 10 órakor tartotta rendes évi záróvizsgáját a Pest szálló nagyszobájában. A hangversenyen nagyszámú közönség volt jelen, melynek élén *Schmausz* Endre főispán, dr. *Bóliits* József kulturtanácsnok, *Mamusits* Félix és a helyi intelligencia számos képviselője jelent meg. Az egyes számok közül kiemeljük Rosenfeld Margit, Görög R. Sylvia, Jarányi Erzsébet, Horváth Irma, Turbók Vilma, Rónai Margit, Klein Gyula, Fischer Ella, Dominus Ella és főleg Herczl Mariska, zongorajátékát, különösen utóbbi már teljesen kiforrott talentum. Dicséret illeti a női kart, melynek azonban alt énekesnői hiányának, továbbá Szilágyi Dezső, Kohn Andor, Kunetz Sándor, Gajer Ferencz, Wahl Frigyes, Klein Ilona, Spitzer Dávid és Dimitrievics Vera hegedűszámait, valamint a kezdő zongorajátékosok közül Schützenberger Stefánia ügyes játékát. A hangverseny fénypontja az utolsó 15. szám volt, melyben Maczák Manó (cello) és Gaál Ferencz (zongora) zenetanárok, továbbá Spitzer Dávid (hegedű) közreműködésével Braga »La serenata« cz. művét énekelte a női kar.

A **főgymnásium tanévzáró ünnepélye**. Nagyszámú válogatott publikum és az intézet egész tanári karának és ifjúságának je-

lenlétében folyt le f. hó 29-én d. e. 9 órakor a főgymnásium záróvizsgálata az intézet tornacsarnokában. A műsor számai közül az igazgatói megnyitón és zárson kívül Licht József és Márczy Róbert szavalatai arattak zajos sikert, melyből azonban bőven kijutott a Réfvy Zoltán tanár ambiciózus vezetése alatt álló énekkarnak is. Megérdemelt tapsokat kaptak ifj. Brenner József (Széchenyipályadij), Mintov Milorad és Freidmann Ferencz (Ross Schäffer-pályadij) az alapítványi pályázatokon kitüntetett pályaművek szerzői és felolvasói; előbbi pályázat tétele ezidén: »A hazafias elem Széchenyi munkáiban« az utóbbi: »Becsület és becsületérzés« volt. Hasonlóképpen óriási tapsviharak fogadták az egyes ösztöndíjakkal és jutalmakkal kitüntetett tanuló ifjakat, kiket részletesen az intézetnek ma megjelent vastkos értesítője sorol fel.

SPORT.

A »Bácska« diadala.

Szép győzelmet aratott a »Bácska« vasárnap, az Aradon megtartott ahletikai versenyen.

Kozla, Szilberleitner és Gruber képviselték a clubot és összesen öt díjat és két tiszteletdíjat nyertek.

Első díjat és tiszteletdíjat nyert Kozla a súlydobásban és Szilberleitner a rudugrásban.

Törvénykezés.

Orgazdaság birkalopásnál.

A helybeli kir. törvényszék előtt ma Horváth András és társa állottak orgazdaság büntetéssel vádolva. A vádhatóságot dr. Papp Sándor kir. alügyész képviselte, a törvényszék elnöke Marián Miklós, bírái Obetko Dezső dr. és Hajnal József dr. voltak. A kihallgatott tanúk terhelő vallomásai alapján, mindamellett azonban enyhítő körülmények figyelembe vételével a törvényszék mindkét vádlottat 8-8 napi fogházra és 1-1 évi hivatalvesztésre ítélte. Az ítélet jogerős.

Közzgazdaság.

Időjárás. (A központi meteorológiai intézet távirati jelentése.) E hó 1-ére melegebb elvélve csapadék.

Gabonatözsde.

Budapesti gabonatözsde.

Sürgös kínálat és tartózkodó vételked mellett elkelt 7000 mm. buza 5—10 fillérrel olcsóbb áron.

A többi gabonaneműek is olcsóbban zártak.

A határidőzlet a szép időjárás és jó termési hírekre gyengén indult és lanyha irányzattal zárult. A forgalom mérsékelt maradt.

	Kezdet	Változás
Buza májusra	—	—
Buza	—	—
Buza okt.-re	731	727—726
Rozs	—	—
Rozs okt.-re	613	611—610
Rozs	—	—
Zab májusra	—	—
Zab	—	—
Zab okt.-re	538	537—535
Tengeri májusra	—	—
Tengeri júliusra	621	620—619
Tengeri aug.-ra	626	625—624
Tengeri májusra	526	523—524
Repce aug.-ra	11.85	11.85—11.90
Repce	—	—

— **Sertésvész a vármegyében.** Bács-Bodrog vármegyében a sertésvész fellépése hivatalosan megállapított: Bácsalmás, Katymár, Mélykut, Bácsmonostor, Szántova, Déronya, Bukin, Paraga, Szilbás, Szt.-Tamás, Petrovoszelló, Tiszakálmánfalva, Titel, Csantavér, Seghegy, Járek, Ókér, Ujsóve, Ószivacz és Zombor.

Szerkesztői üzenet.

B. P. Petrovoszelló. Tudósítását a késő est órákban lapunk zártakor kaptuk, csak öt sort hozhatunk a külömben érdekes levélből. Kérjük tudósításait máskor ideje korán, amelyeket szívesen díjazunk is.

Felelős szerkesztő:

DUGOVICH IMRE.

6840/1903. Tkv.

Árverési hirdelményi kivonat.

A szabadkai kir. törvszék mint tkvi hatóság közhírré teszi, hogy Vojnich Máté Szabadka város h. polgármesterének, mint a városi szegények képviselőjének kérelme következtében a jelzálogos hitelezőkkel szemben végrehajtási árverés joghatályával bíró önkéntes árverést a szabadkai kir. törvszék, a szabadkai kir. b. bíróság területén lévő belsőségben a Pálcs alatti ugarakban fekvő a szabadkai 7770 sz. betétben A I. 1479 és 28153 hrsz. foglalt Szabadka városi szegények nevében álló ingatlanra 1187 kor. és 370 koronában megállapított kikiáltási árban elrendelte, és a fennebb megjelölt ingatlan az 1903. évi július hó 31. napján d. e. 10 órakor ezen kir. trvszék mint tkvi. hatóság árverési irodájában megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alul is eladatni fog.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10% -át vagyis 117 k. 90 f. és 37 koronát készpénzben vagy az 1881. LX. t. cz. 42. §ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyi miniszteri rendelet 8. §ában kijelölt ovadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t. cz. 170 §a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Szabadkán 1903. évi június hó 20-án.

Dr. Fáblán kir. tvszéki bíró.

Hirdelmény.

A fegyveradóra vonatkozó bejelentések tárgyában. Szabadka szab. kir. város adóhivatala az 1883. évi XXIII. t. cz. értelmében ezuttal felhívja a város területén tartózkodó mindazon fegyvertulajdonosokat, kik fegyverüket illetve fegyvereiket megadóztatás céljából mind ez ideig a városi adóhivatalban bejelenteni elmulasztották, hogy ebbeli kötelezettségüknek folyó évi június hó 27-től július hó 5-ig annál inkább eleget tenni sziveskedjenek, mert az újabb határidő be nem tartása esetén adójuk hivatalból fog megállapítani.

Szabadka, 1903. évi június hó 27-én.

Városi adóhivatal.

Alkalmi vétel. STERN ADOLF

varrógép és kerékpár üzletében
igen olcsó árban kaphatók a legelső minőségű

KERÉKPÁROK.

Ugyanitt mindenféle gyártmányu

VARRÓGÉPEK

igen jutányos árban

a legelőnyösebb fizetési módzatok mellett kaphatók.
Továbbá **gépjavítások, szobasürgöny berendezé-**
sek s ennek évi fenntartása igen olcsón eszközöltetnek.

Legolcsóbb bevásárlási forrás !

Elegáns kalapok, nyakkendők, botok,
gallér és kézelők, keztyűk, harisnyák,
fekérműek és sport cikkek dús vá-
lasztékban.

== Különlegességek női bluzokban. ==

EISLER IZSÓ

férfi és női divatárúházában
Szabadkán, főtérr.

APRÓ HIRDETESEK.

Minden apró hirdetés beiktatása 15 szóig 40 fillérbe kerül, minden további szó 2 fillérbe, vastagabb betűkkel 4 fillérbe kerül,

Az apróhirdetéseket előre fizetendő. Értesítéseket a kiadóhivatal ad, levélbeni kérdésekhez válasza való bélyeg melléklendő.

AKINEK

házasúrsra,
segédre,
ispánra,
kertészre,
kulcsárra,
gazdatisztre,
gazdasszonyra,
szakácsnőre,
szobaleányra
van szüksége

AKI

butort,
zongorát,
bort,
gabonát,
gyümölcsöt,
házat,
telket,
birtokot,
kocsit, lovat,
eladni kíván

Kladek Kázmér

diszszoba festő és mázó Szabadkán
Bercsényi-utca, 669. szám.

Elvállal minden e szakmába vágó munkálatokat, a legkényesebb izlésű szobák, vendéglők és termek festését — enyv, olaj, vagy tempera kivitelben

jutányos árak mellett.

Olvasd ! Olvasd !

ENGL ADOLF

varrógép-kerékpárraktára és házi sürgöny (villamos osengető) installáló intézete.

Szabadkán, Kossuth-utca

a „Pest szálloda“-nak és dohány nagyüzetnek átellenében.

elsősorú varrógépeit — részlettízítésre is, és a kontinens legjobb kerékpárját, a „Styria“-t, a melynek főképviseleje, egyszersmind Szabadka és a megye nagyobb területére.

Különösen felhívja a hölgyközönség figyelmét műbimzőgépeire, a melyekkel bármilyen komplika-
kált mintájú hímzést művészieszen lehet előállítani.

Minták és gépek bármikor megtekinthetők és szakitanítás INGYEN.

Bevezet házi sürgönyöket (villamos osengőket) és elfogad mindennemű e szakba vágó valamint bármilyen gépjavítást, lelkiismeretesen, pontosan és olcsón.

Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek

Magyar kölcsön-
könyvtár előfize-
lési ára egy óra
1 korona

Heumann Mór

könyvkeeskedésében

S z a b a d k á n .

Ingyen és bérmentve kap

mindenki egy kezelési könyvecskét, mely-
ből bárki képes

legfinomabb Liköröket és Rumot

hideg uton minden készülék nélkül még a legkisebb mennyiségben is országszerte ismert arómáimmal előállítani.

WATTERICH A.

Bndapest, VII. Dohány-utca 5. sz. alatt.

az a „Bácsmegyei Napló“

apró hirdetési rovatát
használja.